

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 ความเป็มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศจะบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริงนั้น จำเป็นต้องพัฒนาชนบทควบคู่กันไป ด้วยเพราะการพัฒนาชนบทเป็นส่วนสำคัญยิ่งของงานการพัฒนาประเทศ แม้ว่าจะเป็นงานที่ทำได้ยาก ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ที่พระราชทานแก่ คณะผู้บริหารเร่งรัดพัฒนาชนบทระดับผู้ว่าราชการจังหวัด ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2512 ตอนหนึ่งว่า

"...การพัฒนาชนบทเป็นงานที่สำคัญ เป็นงานที่ยาก เป็นงานที่จะต้องทำ ให้ได้ด้วยความสามารถ ด้วยความฉลาด คือทั้งเจตียวทั้งฉลาด ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ..." (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536)

จากพระบรมราโชวาทที่อัญเชิญมากล่าวไว้ เป็นผลให้รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสำคัญ สนใจและส่งเสริมการพัฒนาชนบทตลอดมา ทั้งนี้เพื่อที่จะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของ ประชาชนในชนบทซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศให้ดีขึ้นจนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะ รัฐบาล ซึ่งมีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี รับผิดชอบในการบริหารราชการ แผ่นดินในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ได้ให้ ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษ ดังปรากฏในคำปราศรัยของ ฯพณฯ อดีตนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) เรื่องแนว นโยบายแห่งชาติ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2525 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล ความตอนหนึ่งว่า

"...การช่วยกันปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนจำนวนมากนั้น เป็นเรื่องสำคัญที่สุดของประเทศ ถ้าหากเราสามารถแก้ปัญหานี้ได้

ผมเชื่อว่าเราจะแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ทั้งหมด..." (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2527)

อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐบาลทุกยุคทุกสมัยจะเห็นความสำคัญ ความจำเป็น และได้พยายามพัฒนาประเทศและชนบทให้เจริญก้าวหน้าดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว แต่ผลจากการพัฒนาประเทศในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 1-4) หากพิจารณาเพียงด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมแล้ว อาจกล่าวได้ว่าประสิทธิผลที่ค่อนข้างน่าพอใจ แต่เมื่อพิจารณาในด้านกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนา ปรากฏชัดว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจนั้นไม่สม่ำเสมอทุกพื้นที่ เกิดปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำในฐานะรายได้ระหว่างภาค และระหว่างเขตชนบทกับเขตเมือง

สำหรับชาวชนบท อันเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศก็มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาพอที่จะสามารถช่วยตนเองได้บ้าง เช่น ชาวชนบทในเขตชลประทาน ในขณะที่ชาวชนบท ในส่วนอื่น ๆ ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาที่ผ่านมาค่อนข้างน้อยและบางส่วนแทบจะไม่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเลย จึงเป็นเหตุให้อยู่ในสภาพที่ยากจนและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จากการศึกษาหลาย ๆ ด้าน พบว่ายังมีชาวชนบทที่อยู่ในฐานะยากจนไม่น้อยกว่า 10 ล้านคน กระจุกกระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ และค่อนข้างหนาแน่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนบน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

ปัญหาความยากจนและความล้าหลังในชนบท เป็นผลสืบเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ ที่สำคัญคือ การพัฒนาในอดีตมักจะมีแนวโน้มที่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่วนรวมเป็นอันดับสูงสุด และมุ่งหวังให้ความเจริญดังกล่าวแผ่ขยายลงไปสู่ชนบทต่อไป กล่าวคือ เน้นชนบทเป็นอันดับรอง ดังนั้นการจัดสรรทรัพยากรให้แก่การพัฒนาชนบทโดยตรงจึงมักจะมีน้อยและ เป็นส่วนช่วยที่เหลือจากการพัฒนาในด้านอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

การพัฒนาประเทศ จะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์นั้นจะต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายอย่าง ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ การศึกษา การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ผู้ได้รับการศึกษาจะมีโอกาสในการพัฒนาตนเองได้รวดเร็วและได้ดีกว่า มีโอกาสช่วย

พัฒนาชุมชน และประเทศชาติได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามสำหรับประชาชนในชนบทของไทย โดยเฉพาะผู้อาศัยอยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ส่วนใหญ่มีโอกาสได้รับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ หลังจากจบเพียงชั้นประถมศึกษาไปแล้วนั้น โอกาสที่จะได้ศึกษาเพิ่มเติมมีน้อยมาก ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและขาดระบบการส่งเสริมความรู้เพิ่มเติมให้แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ประชาชนไม่มีความเชื่อมั่น ขาดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง และชุมชน ด้วยเหตุเหล่านี้ประชาชนในชนบทจึงไม่สามารถร่วมมือในการพัฒนาประเทศและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างเต็มความสามารถ และอย่างภาคภูมิใจได้ เคียงบ่าเคียงไหล่กับสังคมชาวเมือง ส่วนใหญ่สังคมในชนบทจะเป็นฝ่ายปฏิบัติตามเสมอ และคอยรับผลการพัฒนาตามแต่จะมีมาอยู่ตลอดเวลา เมื่อการพัฒนาชนบทเป็นการพัฒนาที่สั่งการจากเบื้องบน ทำให้ไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนการพัฒนาของประเทศไทยส่วนมากเน้นการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เช่น ถนน ไฟฟ้า มากกว่าการพัฒนาทางสังคม และจิตใจของประชาชน ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สมดุล และเกิดความเหลื่อมล้ำในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาชนบท ไว้ในแผนพัฒนาชนบทโดยเน้นการพัฒนาคนในชนบททั้งในและนอกระบบโรงเรียนในพื้นที่ชนบทที่ขาดโอกาสและด้อยทางการศึกษา ให้มีโอกาสได้พัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายในชนบทที่ยังอยู่ในสภาพที่ช่วยตนเองไม่ได้ ให้มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาชนบท ทั้งวิชาสามัญ และวิชาชีพ จนสามารถนำความรู้และทักษะดังกล่าวไปใช้ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น จนถึงระดับพออยู่พอกิน มีสุขภาพอนามัยดี มีศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรมที่ดี ตลอดจนตระหนักในสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบของพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทั้งนี้ให้สถานศึกษา และศาสนสถานเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชนบท (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533)

โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท โดยทั่วไปนิยมใช้คำย่อว่า "โครงการ กศ.พช." เป็นโครงการหนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในฐานะที่เป็นองค์กรของรัฐ มีหน่วยงานในสังกัด ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษากระจายอยู่ตามชุมชนทั่วประเทศ ได้ยึดกรอบนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการให้โรงเรียนประถมศึกษานี้เป็นพื้นที่เป้าหมายเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยเริ่มดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 - ปัจจุบัน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก คณะกรรมการการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) การจัดโรงเรียนประถมศึกษาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนานั้น เน้นในลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร บริการ ด้านวิชาการ และวิชาชีพ เป็นศูนย์ส่งเสริมกีฬานันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น ตลอดจนคัดเลือกและพัฒนาบุคลากรในชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาชุมชน โดยการพึ่งตนเอง การดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 มีโรงเรียนในโครงการปีละ 300 โรงเรียน (พ.ศ. 2526-2529) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) เพิ่มเป็นปีละ 1,500 โรงเรียนของพื้นที่ครอบคลุมทั้ง 72 จังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชนบทมีอยู่เป็นจำนวนมาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สามารถดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษา ที่ผ่านมาได้เพียง 13,000 โรงเรียน จากโรงเรียนทั้งหมด 31,435 โรงเรียน ดังนั้นในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) จึงขยายโครงการนี้ให้ ครอบคลุมถึงโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดที่ตั้งอยู่ในชนบททุกโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาชนบทต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2533)

#### วัตถุประสงค์ของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

1. ปรับปรุงการเรียนการสอนให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง และสังคมเพื่อคุณภาพชีวิต
2. ส่งเสริมให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการพัฒนาคน และทรัพยากรที่มี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนที่ โรงเรียนรับผิดชอบ
3. พัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ ความเข้าใจ ให้เกิดการตระหนักและเห็นความ จำเป็นในการพัฒนาชุมชน โดยการพึ่งตนเอง
4. คัดเลือกและพัฒนาผู้นำ ให้ได้ผู้นำที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละและมีคุณสมบัติของนักพัฒนา เพื่อจะได้ช่วยพัฒนาคนในหมู่บ้าน โดยทำเป็นระบบ

5. ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ในด้านอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
6. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษา ให้เป็นแหล่งข่าวสาร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน
7. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์กลางประสานงาน ตลอดจนบริการด้านวิชาการและอาชีพเพื่อพัฒนาชนบท
8. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษา ให้เป็นศูนย์ส่งเสริมการกีฬา นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว จะนำไปช่วยแก้ปัญหาของประชาชนในเขตชนบทอันได้แก่ ปัญหาความยากจน การเจ็บป่วย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการไม่รู้หนังสือได้เป็นอย่างดี กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามแก้ไข้ปัญหา การไม่รู้หนังสือหรือขาดโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐาน เพียงพอที่จะช่วยตนเองได้ทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ปัญหาความยากจนหากมีการส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการงานและพื้นฐานอาชีพแล้ว ก็จะช่วยทำให้ประชาชนมีการกินดี อยู่ดีมากขึ้น ทั้งนี้โรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พข.) ได้ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการและช่วยแก้ปัญหาของท้องถิ่นมาแล้ว

จากที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมชี้ให้เห็นถึงปัญหาในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชนบทได้เป็นอย่างดี และโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พข.) เป็นโครงการหนึ่งที่จะสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารโรงเรียนในโครงการดังกล่าว และการดำเนินงานตามโครงการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พข.) ของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1.2.1 ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
- 1.2.2 ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
- 1.2.3 ศึกษาผลสำเร็จจากการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

## 1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 นำผลการวิจัยไปปรับปรุงสภาพการปฏิบัติงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
- 1.3.2 นำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
- 1.3.3 นำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 1.3.4 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้ในการตัดสินใจ และบริหารโครงการเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน

## 1.4 ขอบเขตของการวิจัย

- 1.4.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ซึ่งดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2526-2535 จำนวน 866 โรงเรียน
- 1.4.2 การศึกษาวิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะ สภาพการปฏิบัติงาน ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยและผลสำเร็จของการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

1.4.3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และกรรมการหมู่บ้าน หรือกรรมการศึกษา หรือผู้นำชุมชนที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรโครงการ

## 1.5 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยมีความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นิยามคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.5.1 โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) หมายถึง โครงการเร่งรัดคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในชนบทที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการให้บริการความรู้พื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทที่ขาดโอกาส และด้อยการศึกษา พัฒนาคนให้สามารถช่วยตนเองได้ โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน และให้ความร่วมมือกับ กรมและกระทรวงต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท

1.5.2 โรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ที่ดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น

1.5.3 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ หรือ ผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น

1.5.4 ครูผู้รับผิดชอบโครงการ หมายถึง ครูผู้สอนในโรงเรียนที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานตามโครงการ

1.5.5 กรรมการหมู่บ้าน หมายถึง ตัวแทนของประชาชนในชุมชน หรือหมู่บ้านที่ทำหน้าที่ประสานงานร่วมมือ ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ กศ.พช. กับคณะครูในโรงเรียน ที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรของโครงการ

1.5.6 ขนาดของอำเภอ หมายถึงการแบ่งขนาดของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอตามแผนงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ตามรายละเอียดต่อไปนี้

1) อำเภอขนาดใหญ่ หมายถึง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอที่มี โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดตั้งแต่ 60 โรงเรียนขึ้นไป

2) อำเภอขนาดกลาง หมายถึง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอที่มีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด ระหว่าง 30-59 โรงเรียน

3) อำเภอขนาดเล็ก หมายถึง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอที่มีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด น้อยกว่า 30 โรงเรียน

1.5.7 สภาพการปฏิบัติงานตามโครงการ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ กศ.พช. ในด้านต่าง ๆ ตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ด้านการบริหาร
- 2) ด้านการบริการ
- 3) ด้านการประสานงาน
- 4) ด้านการนิเทศ
- 5) ด้านการประเมินผล

1.5.8 ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินงาน หมายถึงการสำรวจสภาพปัญหา และสิ่งที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลทำให้การดำเนินงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งศึกษาในด้านต่อไปนี้

- 1) ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น สภาพสังคม ประเพณี และวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ อนามัย และสาธารณสุข
- 2) ด้านบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู กรรมการหมู่บ้าน กรรมการศึกษา ผู้นำท้องถิ่น นักเรียน เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องตลอดจนประชาชนในชุมชน
- 3) ด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ เงิน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ

1.5.9 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน หมายถึง ผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ของโครงการ